

הַלְכוֹת בְּרֵכוֹת סִימָן רַבָּה

וְאֶפְלוּ רוֹאֵהוּ (י) בְּיַד חֲבֵרוֹ * אוּ עַל הַאֵילָן. וְנִתְּגוּ שְׁלֵא לְבָרֶךְ (יא) עַד שְׁעַת (ו) אֲכִילָה: הגה ומי שברך בשעת ראיה לא (י) הפסיד (טו). ואין לברך (יב) עד שנגמר תשלום גדול הפרי (תשובת רשב"א סי' ר"ן וכל-כח). ואם לא ברך בראיה ראשונה יכול לברך (יג) בראיה שנייה (אגור): **ד' האם ברך 'שהחנינו' על שירוא"ש, (יד) כשיאכל גינדא"ש חוזר ומברך 'שהחנינו':** הגה והם כשני מיני גרדוניות, כגון ווינקש"ל (ט) וקירש"ל וכל פיוצא כזה: **ה' האם ברך 'שהחנינו' על ענבים, כשישתה יין חדש (טו) אינו חוזר**

באר היטב

(1) אכילה. ברפת הפרי יקדים לשהנגה, הלק"ט ח"א סי' רלו: (1) הפסיד. הסומא מברך ג"כ על הראיה, כיון שהם בראיה אצל אחרים, שבות-יעקב ח"ב סימן לה, והמסבר יד-אהרן חולק עליו ופסק דברך בשעת אכילה, וכ"כ הפ"ק דמי ששינו נהנה בראיהו רק באכילתו מברך באכילתו, ע"ש. על פירות המרקים מין בשאינו מינו אין מברכים על הראיה, הלק"ט ח"א סי' ס: (2) בראיה שנייה. הרי"ם וסמ"ק פתבו שאין מברך, וה"ה לדין אם לא ברך בשעת אכילה אינו חוזר ומברך גם אם חזר לאכל מאותו פרי, וכ"ש שלא יברך על אותה אכילה עצמה בעוד שלא נתעבל הפרי, הנדב"ז ח"א סי' קל"כ

באור הלכה

לך הנקבה פסולה יותר מננו, עין שם: * או על האילן. נראה דאף אם ראה בשבת, שאין יכול לתלוש ולאכול, אפלו הכי יברך, דבאמת כבר נגמר הפרי אלא דראיה הוא דרכיבי עלה. ועין בסימן רכג, מהדושי רבי עקיבא איגר במה שכתב לענין כנה בית חדש כשעדין לא קבע מוזה, ובהמה שכתבנו שם⁴⁸:

משנה ברורה

'שהחנינו'. ואינה (י) אלא רשות, דאי לא מברך לא מענש⁴⁶. ומכל מקום ראוי לנהה שלא לבטלה [א"ר ע"ש⁴⁷]: (י) **ביד חברו**. דעקרה נתקן על שמחת הלב שמשמח על צמיחת פרי חדש: (יא) **עד שעת אכילה**. דמי שאין לבו שמח בראיהו

(16) רק באכילתו⁴⁸, לכלי עלמא מברך רק באכילתו⁴⁹, ולכך נהגו תמיד בנה משום לא פלוג⁵⁰. ועין בפרי-מגדים שכתב, דלכתחלה (17) נכון לברך 'שהחנינו' קדם⁵¹ ואחר-כך לברך ברכה הראויה לה⁵²; והוא הדין אם טועם מעט ואחר-כך מברך 'שהחנינו', אפשר דגם זה טוב⁵³, ובדיעבד אם ברך 'שהחנינו' אחר הברכה שברך על האכילה קדם שהתחיל לטעם, גם-כן אין זה הפסד, עין שם: (18) **עד שנגמר וכו'**. רוצה לומר, דאף דלענין ברכה על הפרי, קומא לן בסימן רב סעיף ב דמברכין על הפסד [בגפנים] בורא פרי העץ' משהגיעו לשעור פול הלבן, ובשאר כל האילנות משיצא פרי שהוא ראוי לאכל על-ידי הדחק, הלא לענין 'שהחנינו' אין לברך עד שיהיה נגמר תשלום גדול שיהיה טוב למאכל, (19) ואפלו בדיעבד אם ברך מקדם שנגמר, וברכוהו היא לבטלה⁵⁴. ועין במגן-אברהם שהביא דעת הנדב"ז הוא, דכשהגיע לפול הלבן ולמסתמא הוא הדין בשאר כל האילנות משיצא פרוין, כיון שמברך עליו ברכתו הראוי לו כשאכלו, ויכל גם-כן לברך עליו 'שהחנינו', (20) ולענין דיעבד יש לסמוך עליו שלא לחזור ולברך⁵⁵: (21) **בראיה שנייה**. דהרי (22) אכן נהגינו דאין מברכין עד שעת אכילה, אף ושראה כמה פעמים מקדם⁵⁶. ואם לא ברך בשעת אכילה ראשונה⁵⁷, שוב לא יברך על אכילה שנייה⁵⁸, וכל-שכן שלא יברך על אותה אכילה עצמה אף שעדין לא נתעבל הפרי [אחרונים]: **ד' (יד) כשיאכל גינדא"ש וכו'**. רוצה לומר: אף-על-פי שפלים נכנסים תחת סוג מין אחד, מכל מקום כשני מינים הם לענין ברפת זמן, כי שתי שמחות⁵⁹. ועין במגן-אברהם ובשאר אחרונים שכתבו, דאפלו אם אין חלוקין בשמן, אם חלוקין בטעמן⁶⁰, כגון תאנים לבנים ותאנים שחורים, שני מינים הן לזה, וצריך לברך על כל אחד ברפת 'שהחנינו'⁶¹ (טו) כשאין באין לפניו בבת-אחת, (16) וכן שני מיני אגסים או תפוחים או אגוזים, גם-כן צריך לברך על כל אחד 'שהחנינו'. ויבבאור הגר"א מפקפק בכל זה ודחה ראיותיהן, ומשמע שדעתו דכיון שבפעם הוא מין אחד, די במה שברך בפעם ראשונה, וכן בספר מור וקציעה הביא בשם אביו התחכם צבי גם-כן כעין זה ממש, אמנם לבסוף מצדד שם, דאף דבאמת לשארי ענבים נקראין מין אחד, מכל מקום לענין ברפת 'שהחנינו', דנתקן על השמחה שבלב, מסתברא דנתחדש לו על כל דבר שמחה בפני עצמו, (17) וניתחא פסק השלחן-ערוב, עין שם: **ה' (טו) אינו חוזר ומברך**. ואפלו אם שתי לה אחר ארבעים יום, שנתחזק היין ויש לו טעם אחר מן מהל הענבים,

שער הציזין

(1) מגן-אברהם ושא"י: (16) עלת-תמיד ומגן-אברהם: (17) וכן כתב הטי"א אדם, ואף דברך-החיים העמיק בהלכות קטנות המובא בבאר היטב וכן בהגהות הגר"פ, מכל מקום נראה דטוב יותר לנהג כהפרי-מגדים והחיי-אדם, דחוששני משום הפסד בין ברכה לאכילה, דאענה ראיה גמורה מנביל לתורי שהובא בפרי-מגדים, אחר דשם אסור לאכל קדם שימן לבהמתו, על-כן ש"ך שם לפעודה⁶⁴ וכן מהביאו מלח שבנה מיפה האכלו, מה שאין כן הכא דמעקרא דיתא 'שהחנינו' הוא רשות⁶⁵, ומשמע זה אין ראיה גם-כן מתשובת מהרש"ל שהביא הגר"פ שברך 'שהחנינו' קדם האכילה, וכן כתב בפתיחת-השובה בשם תשובת כתיבוספר דברך 'שהחנינו' קדם, עין שם, ומכל מקום בדיעבד אם ברך 'שהחנינו' אחר-כך, בודאי יש לסמוך על המקלים על-כל-פנים שלא לחזור ולברך⁶⁶: (2) אלה רבה ופרי-מגדים לדעת הנ"מ, וישובו בנה מה שחדש הנ"מ, והוא על דעתו ד' לקמן דקא משמע לן דהואו לעובבא: (7) כנ"ל, דכלוא הכי ברפת 'שהחנינו' הוא רשות: (10) הגר"א בשם מהר"ל והוא בסימן קמג. והנהגה לכאורה משמע מזה, דלענין אכילה מברך בפעם שניה אם עדין לבו שמח מהדוש הפרי, דהרי מהגר"ל בסימן קמג אינו מברך בפעם שנייה, אבל באמת זה אינו, דלמהר"ל אפלו לענין אכילה מברך בפעם שנייה אם עדין לבו שמח מהדוש הפרי, דהרי מהגר"ל בסימן קמג השיג שם על שאלת השואל בסימן קלו ששאלו לענין אכילה, עין שם, אף אנו חוששין לדעת הנדב"ז בזה. ועין מגן-אברהם שהביא דעת מהר"ם וסמ"ק ומשמע דחשב להם, קצת גשה, דהרי אנו פוסקין דתלוי באכילה; ואולי לא הביא רק להורות לדין יש להחמיר על-כל-פנים לענין אכילה: (10) דכשבאין בבת-אחת, אפלו שני מינים חלוקין לגמרי בודאי די בברכה אחת⁶⁷: (11) והנה במגן-אברהם הביא עוד, דאפלו מין אחד לגמרי גם בטעם, וכן שחלוקין במראה, כגון קירש"ל שחיות ואצמות⁶⁷, גם-כן מברך על כל אחד בפני עצמו; ואלה העסקתיו, דפקפקו בה כמה אחרונים, עין פאר היטב בשם הפנים-מאירות, וגם הפרי-מגדים פתב על זה דיש למעט בספק ברכות, ע"ש: (12) ועין באלה רבה שהביא בשם השני-כנסת-הגדולה ובשם מיי"ט בשם מהר"ש דאין נוהגין פסק השלחן-ערוב בנה וקובעת הגר"א והתחכם צבי הנ"ל, אמנם האלה רבה סיס שם דבומנו נוהגין הכל כפסק השלחן-ערוב והלבוש בנה, דהוא על-פי הספר-חסידים ומהר"ל והרומת-הדשן ואגור, ע"ש ונראה שהיה מקילת לשנה בין הגדולים בנה ועין במתי-אדם, שאמר העסקתו דין זה כתב גם-כן לענין בשצנ"צק שלו דדן זה צריך עיון, ומסתמא נכונה להשנה שהשיגו עליה הגדולים הנ"ל, וכבר יטב מור וקציעה את חמיר הקשאי ובנ"ל, ודעבד כמר עביר ודעבד כמר עביר, טוב יותר שיקה פרי של מין חדש שעדין לא ברך עליה ויבן להוציא גם את זה⁶⁸:

הַלְכוּת פְּרָכּוֹת סִימָן רַחָה

ביאורים ומוספים

שדעתו יותר נוטה לברך עליהם 'שהחיינו', מ"מ למעשה יש למעט בברכות, ובפרט בברכת 'שהחיינו' על פרי חדש שהיא רשות. אכן, כיון שדעתו יותר נוטה לברך כנ"ל, משום כך כליל שני של ראש השנה אפשר לברך 'שהחיינו' בקידוש על סמך פירות אלו.

ואף אם הם נמכרים שלא בעונתם ביוקר, וכן אם אינם נמכרים אלא בחנויות בחדות, דעת הגרי"ש אלישיב (שם אות ה) שאף על פי כן הם נחשבים כמצויים כל השנה ואין לברך עליהם 'שהחיינו' [ראה בשו"ת תשובות ונהגות ח"א סי' רח].

וכן פרי שמייבאים מארץ אחרת פעם בשנה [כגון קוקוס בארץ ישראל], אבל בארץ מוצאו הוא גדל כל השנה, דעת הגרי"ש אלישיב (שם עמ' 161 אות ח) שאין לברך עליו 'שהחיינו' כיון שבארץ מוצאו הוא מצוי כל השנה.

ולגבי פרטי מיני הפירות הזירקות המצויים בזמנינו כל השנה, ראה בספר וזאת הברכה (פ"ח עמ' 162-161) ובספר שערי ברכה (פכ"ג).

ועל פירות יבשים כגון צימוקים וכדו', כתב הברכת הבית (שער כד אות כב) שאין מברכים 'שהחיינו', כיון שאין ניכר בין חדש לישן. וכן על פירות מרחקים, כתב שם (אות כג) שאין מברכים 'שהחיינו' כיון שאין ניכר בין חדש לישן, וגם מפני שהם מתקיימים לזמן רב, וכן כתב האי"א (בוטשאטש, סי' ד"ה משנה) שאין לברך על אחרוג מטוגן, כיון שאין ניכר בין חדש לישן.

וכן פרי הנמכר בקופסאות שימורים, אך הוא מתחדש משנה לשנה, דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האי"א פל"ט אות יב) שאם אוכל פרי חדש ממין זה מברך 'שהחיינו', כיון שניכר בו טעמו החדש [ראה ערוך השלחן סי"ב].

וכיום שאצל רוב האנשים אין להם חשיבות, הורה הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פכ"ג דבר הלכה אות ל) שאין נוהגים לברך עליהם, אבל מי שהם חשובים אצלו יברך עליהם. ועל פירות אדמה חשובים כגון אבטיח ומלון, מברכים 'שהחיינו', וכן דעת הגרי"ש אלישיב (וזאת הברכה פ"ח עמ' 160). ובספר ארחות רבנו (ח"א הוספות עמ' ג) הביא שהחזו"א בירך 'שהחיינו' על מלפפון [ואפשר שבזמנו לא היו מצויים מלפפונים כל השנה].

ועל חרובים, דעת הגרי"ש אלישיב (וזאת הברכה שם עמ' 162) שאין לברך 'שהחיינו', כיון שאין דרך בני אדם לאוכלם [ראה רמב"ם פ"ד מהל' דעות ה"יא], וכן דעת הגרי"ש פ"ש (שם).

[משנ"ב ס"ק יט]

שְׂיֵהָה נִגְמָר לְגַמְרֵי טוֹב לְמַאֲכָל⁵⁷.

לגבי מין הנאכל רק כטפל למאכל אחר, כתב הקצות השלחן (סי' סג בדה"ש ס"ק יא) שאין לברך עליו, ודעת הגרי"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ד עמ' יט) שיכול לברך עליו, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האי"א פל"ט אות ג וראה שם הע' רמח). והאוכל פרי בתוך סעודת פת [באופן שאינו מברך עליו], כתב הדעת תורה (ס"ג ד"ה ויש לעיין) שמברך עליו 'שהחיינו'.

[משנ"ב ס"ק יט]

תְּחַבּוּ הָאֲחֻרָנִים בְּשֵׁם הַיְרוּשָׁלַמִי, דְּמַצְוָה לְאָכַל מֵעֵט מִקָּל מִין תְּדַשׁ בְּשָׁנָה, וְהַטְעַם, כְּדִי לְהִרְאוֹת שְׁחָבִיב עֲלָיו בְּרִיאָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא⁵⁸.

58) וביאר הקרבן העדה (ירושלמי קידושין פ"ד הל' יב) שמצוה לאכול כדי לברך 'שהחיינו' וליתן שבח והודיה לה' על שבא ברות טובות ליהנות בהם בני אדם [וראה בפני משה שם, ובט"ז לקמן סי' רכו ס"ק ב, ובמשך חכמה בראשית ב טז].

[משנ"ב ס"ק טו]

מִקָּל מְקוֹם הַכֹּל שְׂמָחָה אַחַת הִיא⁴⁹ וכו', וְעַן בְּאֲחֻרָנִים שְׂחָבִיאֵי דְיֵשׁ אֲמִירִים דְּמִקָּל מְקוֹם צְרִיף לְבָרְךָ שְׂחָחֲנֵנוּ גַם עַל הַיֵּין הַתְּדֵשׁ, מְשוּם דְיֵשׁ בּוֹ שְׂמָחָה יְתֵרָה מִבְּעֻבְיָם⁵⁰ וכו', מְשוּם דְאֵינוּ נִכָּר בֵּין תְּדֵשׁ לְיֵשׁוּן⁵¹.

49) ואם שותה תירוש לבן העשוי מענבים לבנים ובירך 'שהחיינו', ואחר כך שותה תירוש אדום העשוי מענבים אדומים או אוכל ענבים אדומים, כתב הקצות השלחן (סי' סג בדה"ש ס"ק י) שמברך עליהם 'שהחיינו', שהרי גם בענבים עצמם מברך 'שהחיינו' על כל מין ומין [וראה במשנ"ב ס"ק יד ובשעה"צ ס"ק יז-יח ובמה שכתבנו שם].

50) ואם שותה יין ישן ויש לפניו תירוש חדש, משמע במשנ"ב לקמן (סי' תר ס"ק ד) שמברך עליו 'שהחיינו' [וראה בשערי תשובה שם ס"ק א לענין ליל שני של ראש השנה]. אמנם בזמנינו שאין ניכר בין חדש לישן, הורה הגרי"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ד עמ' יט) שאין לברך 'שהחיינו' על תירוש. וכן כתב הערוך השלחן (סי' י) שאין לברך על יין חדש כיון שאין אנו בקיאים מהו יין ומהו תירוש [וראה בספר וזאת הברכה פ"ח עמ' 162 לענין תירוש ביתין].

ולגבי ברכת 'שהחיינו' על מיצי פירות, כתב הברכת הבית (שער כד אות כט) שאין לברך עליהם 'שהחיינו' כיון שאינם בכלל פרי, חוץ מהיוצא מויתים וענבים [וראה בא"ר ס"ק יב שהמחלוקת בענבים ויין שייכת גם בויתים ויצהר]. וכן לגבי פירות המרוסקים לגמרי, כתב שם שאין מברכים עליהם 'שהחיינו' כיון שאינם בכלל פרי, וגם אין ניכר בהם בין חדש לישן, אבל אם אינם מרוסקים לגמרי שניכר בהם עדיין מקצת מהפרי, מברכים עליהם 'שהחיינו'.

51) ומי ששתה יין חדש [שאינו מברכים עליו 'שהחיינו'] ואחר כך אוכל ענבים, הסתפק רעק"א (גליון שו"ע על מג"א ס"ק יא) אם יכול לברך עליהם 'שהחיינו', שהריהו כמי שאכל מפרי חדש ולא בירך 'שהחיינו' ששוב אינו מברך [ראה במשנ"ב לעיל ס"ק יג].

[משנ"ב ס"ק יז]

בְּכָל פְּעַם וּפְעַם, בֵּינָן דְּעַל-כָּל-פְּנִים כָּא מְזַמֵּן לְזַמְנָה⁵².

52) ולגבי פרי המתחדש יותר משתי פעמים בשנה, כתב בשו"ת אגרות משה (ח"ה סי' מג אות ב ד"ה דומה) שמסתבר שיברך עליו בכל פעם.

וכן מי שאכל פרי חדש, ונסע למדינה אחרת שפרי זה אינו מצוי בה כעת, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פכ"ג סכ"א) שכשאוכלו שם שנית מברך 'שהחיינו', אם עברו שלשים יום מהאכילה הראשונה, וכן דעת הגר"נ קרליץ (חאת הברכה פ"ח עמ' 161 אות ט).

[משנ"ב ס"ק יח]

הֵינּוּ שְׂטָמִינִין אוֹתוֹ בְּקִרְקַע כְּבוֹרוֹת וְעוֹמְדֵי כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה⁵³ וכו', דָּאֵין נִכָּר בֵּין תְּדֵשׁ לְיֵשׁוּן⁵⁴ וכו', דְּאֲחֻרֵי שְׂאֵין מְנַכֵּר בְּטַעְמוֹ אֵין יְהָרוֹן לְהֵם⁵⁵ וכו', עַל מִינֵי לְפָתֵן שְׂקוּרִין מִיירִיזִין וְרִיבִיזִין וְאוֹנְעִרְקַעִים, מְכַרְכִּין עֲלֵיהֶם שְׂחָחֲנֵנוּ 'א"ר ודה"ח⁵⁶.

53) ובזמנינו שמאחסנים פירות וירקות בבתי קירור כל השנה, או שמייבאים אותם כל השנה מארצות ששם הם גדלים, דעת הגרי"ש אלישיב (וזאת הברכה פ"ח עמ' 160 אות ג) שאין לברך עליהם 'שהחיינו', כיון שהם מצויים כל השנה ואין שמחה בחידושם, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' לד) שאף

הַלְבוּת בְּרֻכּוֹת סִימָן רַחֵם

קמב באר הגולה

י טור ויסג"א בשם
רב שרידא גאון
ב הרשב"א בתשובת
שאלה ל ברכות נח

(י) ומקרה: ו ר' פרי (טז) שאינו מתחדש (יא) משנה לשנה, אפלו אם יש ימים רבים שלא אכל ממנו אינו מקרבך 'שהחנינו': הגה פרי המתחדש (יג) שתי פעמים בשנה (יז) מקרבין עליו 'שהחנינו' (כ"א), אכל שאין לו זמן קבוע לגדולו אין מקרבין עליו (כ"ב בשם הר"ר מנחת), לכן אין מקרבין 'שהחנינו' על (יג) נרק חדש, (יח) דעומד כל השנה בקרקע (מהר"ל): ז אינו מקרבך 'שהחנינו' על הבסר אלא בשהשיליו האשכולות ענבים, וכן בכל פרי (יט) אחר גמרו: ח להראות פושי, וגיהור, דהיני שהוא אדם הרבה, והלוקן, דהיני שהוא

באר היטב

ר"ח. מ"כ בחשב"ץ כתוב בקלף שעל גדיים וטלאים מקרבין שהחנינו, וצ"ע. מ"א: (יג) ב"פ בשנה. הפרפת הנזכר דף קכח וקס"ג נז"המלך סימן כד ונמ"א הביאו ראיה שמקרבין שהחנינו ממה דאמרין בפ"י וכו' אלו מנחות: האכל מנחות מקרבך שהחנינו, ולא היה אוכל אלא ב"פ בשנה, ע"ש. ותי"א אהרן הקשה עליהם דמאי שהיו מקרבין שהחנינו לאו על אכילת מנחה היה אלא על המצוה שהגיעו וקמם לאותו זמן לעמוד לשרת בבית ה', ע"ש. מי שהיו לפניו ב' מיני פרות שהיה צריך לברך עליהם שהחנינו, ברכה א' לשתיהם ד', וכ"כ היר"א ה"ה, ע"ש: (יג) נרק חדש. וכל נרק בכלל, ועל צנן ומיני לפתן מקרבך, פרישה. על הלחם חדש אין מקרבין, דאין נכר בין חדש לישן, של"ה. ומ"מ מקרבין על הירפות שעושים מדגן חדש, שנקרין היטב שהם חדשים, מ"א. ועין בהרמב"ם פ"ז מהלכות תמידין ומוספין שקמב שהמקריב מנחה מן החדש שיברך שהחנינו וכ"כ רש"י בפרק אלו מנחות, ועין שם בכ"מ שנקרא שלא נאה דבר ורש"י שפסקו אלו מנחות, הרי שאפלו שאינו נכר בין חדש לישן מקרבך שהחנינו.

משנה ברוכה

מכל מקום הכל שמחה אחת היא⁴⁹, דבעת שרָאָה או שאָכַל הענבים ידע שהיין יצא מהם. ועין באחרונים שהביאו ד"ש אומרים דמכל מקום צריך לברך 'שהחנינו' גם על היין החדש, משום דליש בו שמחה יתרה מבצענבים⁵⁰, ועל-כן טוב שאם ברח 'שהחנינו' על הענבים, אוי כשישתה יין חדש יברך תחלה 'שהחנינו' על איה מין חדש או על מלבוש, כדי לפטר גם את היין ואכל אם ברח תחלה 'שהחנינו' על היין, דעת העלת-תמיד דלכלי עלמא אינו חוזר לברך 'שהחנינו' על הענבים. וכל זה דוקא כששתה את היין כשהוא תירוש, שהוא נכר שהוא יין חדש, אכל אם אינו שותתו עד שהוא יין, אפלו לא ברח 'שהחנינו' על הענבים אינו מקרבך עליו 'שהחנינו' אף שהוא יודע שהוא יין חדש, משום דאינו נכר בין חדש לישן⁵¹ [אחרונים]: ו (טז) שאינו מתחדש וכו'. רוצה לומר, שאפלו בימות החרך אינו משתנה ממראיתו, (יט) כגון אתרוג וכהאי גוונא שדך באילנו משנה לשנה, שביין שעומד בירקותו כל השנה אין הנאה נרגשת בחדושו, וכן בא למעט דבר שאין לו זמן קבוע לגדולו, וקדלקמה בהג"ה, (כ) וכן דבר שאינו גדולי-קרקע, כגון עופות ודגים שנודמנו לו, אפלו אותן שלא טעם ממין מעולם, אפלו הכי אין מקרבך עליהם 'שהחנינו', דזה המין אינו חדש צעם, דאף-על-פי שהוא לא אכל מהם, אחרים אכלו מהם. על כמותו ופטריות אין לברך 'שהחנינו', דגם להם אין זמן קבוע, גם מאורי הן גדלין ולא מקרקע [פמ"ג]. על ריח המתחדש משנה לשנה, כמו נרד, וכיצא בזה שאר דברים שנעשו להריח, יש דעות בפוסקים אי מקרבך עליהם זמן, ונהגו שלא לברך [שע"ת בסימן רטז]. יש אומרים שעל גדיים וטלאים שרגילים להתחדש פעמים בשנה, שמקרבין עליהם 'שהחנינו', וצריך עיון [מ"א], והעולם

שער הציין

(יט) שצרי-אפרים ומור וקציעה: (כ) מגן-אברהם, ופרושו איתא במדכי טוף סכה ורומן הבית-יוסף, ע"ש; ומה שכתב בפנים פרי וכו', גם זה קרוי פרי בלשון הגמרא בקיאקמא ס"ב ע"ב, ע"ש: (כא) בית-יוסף: (כב) הגרָא בבארו על סעף ג, ע"ש: (כג) ובחדושי רבי יצחק איגרא הביא בשם מהר"ל שהיה דרכו לברך 'שהחנינו' בליל ראש-השנה על צרי-עפ"ל, משמע דלא סבירא לה האי סבא דמגן-אברהם ומה שגרשם ברמ"א מהר"ל סעוה-סופר הוא וצריך לומר מהר"ו, כמו דאימא ברכי-מישה ופרישה, ע"ש, ואפשר דבזמן הפה"ל לא נתפשט עדין כל-כף וריעת זה המין בארץ ולא היו ודעיין אותו אלא מעט מן המעט, ולא היו צריכין להטמינו בחרך בקרקע, כמו בימינו שהוא מעקרי מיני מזון, וחפשו עצה להצמידו שלא יכלה: (כד) והנה בדרך-החיים נזכר גם-כן צנן, ובכנה השמטתו, ולמסקנת המגן-אברהם משום דדרך להטמין בבורות בחרך ומתקנים, גם צנן הלא דרכו להטמין, וכן קמב במתצית-השקל; והמעין בפרישה יראה בדמסקנא גם הוא מודה לסקנת המגן-אברהם שקמב שם אי נמי וכו' כל ימי החרך, עין שם: